

İstanbul Üniversitesinin muvazenei umumiyyeye alınmasına dair olan 2467 sayılı kanunun bazı maddelerinde tadilât yapılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/104)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/2188

29 - IV - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İstanbul Üniversitesinin Umumi muvazeneeye alınmasına dair olan 2467 sayılı kanunda bazı tadilât yapılması hakkında Maarif vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 24 - IV - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası, esbabı mucibe ve Maliye vekilliginin 20 - IV - 1939 tarih ve 2307 sayılı tezkeresi sureti ile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

Üniversitenin muvazenei umumiyyeye alınmasına dair olan 2467 sayılı kanunda bazı maddelerin değiştirilmesini icabettiren sebebler aşağıda arz olunmuştur:

I nei madde :

İstanbul Üniversitesi 1933 yılı temmuzunda kurulduğu vakit talebe mevcudu 2500 kadardı. Bu gün, 5 yıl sonra, bu aded 6000 i aşmış; yani talebe mevcudu bir mislinden fazlasına balığ olmuştur. Aynı zamanda bu müddet zarfında Fakültelerde bir çok yeni kürsüler tesis edilmiş, Enstitüler kurulmuş ve klinikler yapılmış, ayrıca bir İktisad fakültesi de açılmıştır. Üniversitenin beş yıl zarfında gösterdiği bu inkişafı memnuniyetle kaydedebiliriz. Ancak Üniversitenin tam bir randımanla inkişafına devam edebilmesi için bazı tedbirler almak zarureti karşısında bulunuyoruz.

Bu ciheti iyice tanzih edebilmek için Üniversitenin kuruluşundaki gaye ve maksadları hatırlamak lâzımdır. Filhakika Üniversite kurulurken tedrisatı ehil ellere tevdi etmek düşünülmüş, bu hususta hiç bir fedakârlıktan sakınılmayarak yabancı memleketlerden de bir çok kıymetli profesörler celbedilmiştir.

Tedrisatı bu suretle ehil ellere tevdi ederken düşünülen başlıca gayelerden biri de, tedricen her sahada en iyi yerli ve genç elemanların yetişmesini temin etmektir.

Üniversitenin ilmî olgunluğunu da bu sahadaki muvaffakiyetile ölçmek icabeder. Bu cihet maalesef istenilen süratle ilerliyeniyor. Çünkü yetişecek elemanların yani doçent ve asistanların mevcudu, tedrisatın istilzam ettirdiği çalışmalara bile kifayet edemiyor. Üniversitenin kurulduğu tarihten beri celbedilen yabancı profesörlerin yanlarında çalışmak üzere yabancı yardımcı ve teknisyenlerin de angaje edilmelerine mecburiyet hâsıl olmuştu. Halbuki, bu işler için bir çok genç ve yerli eleman yetiştirmek lâzımdır. Bunların yetişmeleri ve yabancı yardımcı ve teknisyenlerin yerlerine geçirilmeleri Üniversitenin en mühim hedeflerinden biridir. İşte bütün bu sebebler, bizi, Üniversitenin doçent ve asistan kadrolarının artırılmasına ve asistanlık derecelerini kademelendirerek profesörler yanında yetişebilmek imkânını aramaya sevketti. Bu suretle, ileride, Üniversitenin muhtağ

olduğu ilim elemanları, doçentler ve profesörler pek tabii olarak muayyen yetiştirme merhalelerinden geçmiş olanlar arasından seçileceklerdir. Teklif ettiğimiz kanun lâyihasının 1 nci maddesile doçent ve asistan kadroları bir derece tevsi edildiği gibi ikinci ve muvakkat maddelerde de bilhassa bu cihet gözetilmiştir.

Kanun lâyihasının 1 nci maddesile tadili teklif edilen tedris heyetine aid cedvelde 6 aded 125 liralık profesörlük maaşının da ilâvesine lüzum görülmüştür. Çünkü Üniversitenin kuruluşundan beri yani en az beş buçuk yıldan beri hiç bir ordinariyüs terfi edememiş, profesörlerden de yine bu müddet içinde, kadro zarureti dolayısıyla ancak 4 profesör terfi edebilmişlerdir. Halbuki bunların yaşları kemale gelmiş olup bekledikleri başka hiç bir şey yoktur. Hepsisi de mesleklerinde uzun yıllar çalışmış, bir çok eserler vücutte getirmiş, binlerce talebe yetiştirmişlerdir.

Kadronun darlığı, daha aşağı derecelerdeki ordinariyüs ve profesörlerin de terfilerine engel olmaktadır. İlâve edilen bu 6 maaşa geçenlerin yerleri açılacağı için az dahi olsa aşağıdan da yukarıya çıkmak imkânları hâsıl olacaktır. Bundan başka halen profesörlük mevkiini işgal ettikleri halde zaruret hasebile doçentlik kadrosundan maaş almakta olanlar da vardır; binaenaleyh, ilâve edilen maaşlarla bu vaziyette ıslah edilmiş olacaktır.

İdare heyeti kısmında da İktisad fakültesi için bir idare kadrosu ilâve edilmiştir. İktisad fakültesi yeniden tesis edildiği cihetle eski kadroda yeri yoktur. Üniversitenin esasen dar olan umumî memur kadrosundan temin edilmek suretile buraya memur verilmesi de kabil değildir. Binaenaleyh, diğer fakülteler gibi bu fakültenin de idarî işlerinin tedviri için asgarî bir kadro ilâve edilmiştir.

Bunlardan başka kadroda mevcut (İslâm tedkikleri enstitüsü Arabça lektörü) nün maaşı bir derece yükseltilmiş, aynı cedvelde mevcut 70 liralık bir aded lâboratuar şefliğinin unvanı kaldırılarak, maaşı 70 liralık profesörlüklere ilâvesile adedi beşe iblâğ edilmiştir.

Kadroda yapılan bu ilâvelerin icab ettirdiği senelik fazla tahsisat miktarı aşağıda gösterilmiştir :

Unvan	Aded	Maaş	Senelik tahsisat
Profesör	6	125	36 000
»	7	80	21 504
Doçent	10	70	25 200
»	18	55	35 640
Arabça lektörü bir derece maaş farkı			468
			118 812
Asistan	50	30	50 400
»	75	35	88 200
Başasistan	15	40	19 440
»	25	45	37 800
Şef	20	55	39 600
			235 440
Halen kadroda mevcut asistan ve başasistan maaşlarının yekûnu olup tenzil edilirse			75 528
			159 912
Dekan kâtibi	1	40	1 296
Kalem âmiri	1	35	1 176
Kütüpane memuru	1	30	1 008
Hesab memuru	1	25	900

Unvan	Aded	Maaş	Senelik tahsisat
Kâtib	1	20	720
»	1	17,5	672
			5 772
Kanun lâyihasile ilâvesi istenilen kadroların istilzam ettiği fazla tahsisat			284 496
Kanun lâyihasının 1 neı muvakkat maddesile bütçenin (L) cedveline alınması teklif olunan kadrolar yekûnu tenzil edilirse			— 137 064
			147 432
3 neü muvakkat madde ile bütçenin (D) cedveline mevzu 75 liralık 25 aded asistanlık cedvelden çıkarılıb tahsisatı 692 neı faslın 3 neü maddesine ilâvesi istenilen			— 22 500
Karşılık temini icab eden tahsisat yekûnu			124 932

Yukarda görüldüğü üzere kanun lâyihamızın bütçeye ilâvesini istilzam ettirdiği tahsisat miktarı 124 932 liradır.

II neı madde :

2467 sayılı kanunun, 2928 sayılı kanunun 3 neü maddesile tadil edilen 6 neı maddesinin tadili teklif edilmiştir. Bu teklifin başlıca hedefi asistanlar maaşının menşelerine göre 30 - 35 liradan başlatılmasını temin etmektir. Tadil edilen madde de mevcut Tıp fakültesindeki asistanlıklar hakkındaki kayırd kaldırılmıştır. Çünkü Tıp fakültesinde müstahdem tâboratuvar asistanları maaşa geçirilecek, klinik asistanları da ihtisas müddeti olan 3 sene zarfında bütçenin «D» cedveline mevzu ücretle istihdam edildikten sonra maaşa geçirileceklerdir.

Teklif edilen 2 neı maddede eskisinde olduğu gibi maaş tutarlarının ücret olarak verilmesi hakkındaki hüküm muhafaza edilmiştir. Çünkü asistanlığa almanlardan muayyen müddet zarfında kendilerinden beklenen ehliyeti ihraz edemiyenlerin asistanlıktan çıkarılması icabetmektedir. Bundan başka askerliğini yapmamış olanların maaşla tayinleri kabil olmadığından bunlara da maaş karşılığının ücret olarak verilmesi zaruridir. Asistanlığa almanlardan da evvelce Devlet hizmetinde 30 liradan yukarı maaşa geçmiş olanlara, asistanlık maaşının en yüksek derecesi olan 35 liranın verilmesi kabul edilmiştir. Çünkü Devlet hizmetinde daha yüksek bir maaşa naîl olanlar asistanlıktaki ilk kademeyi geçirmeden ve başasistanlık ve şeflik için muktazi şartları iktisab etmeden başasistanlık veya şefliğe alnamazlar Esasen asistanlıktaki muhtelif kademe ve dereceleri ve aranması lâzımgelen şartları vesair hususları talimatlarla tesbit etmiş olmak için teklif edilen 2 neı maddenin sonunda da eskisinde olduğu gibi böyle bir fıkra mevcuttur.

II neı muvakkat madde :

Halen başasistan unvanını haiz olub ta kadro darlığından dolayı asistanlık kadrosundan maaş veya ücret almakta olanların başasistanlık mebde maaşı olan 40 lirayı almaları tasrih edilmiştir. Çünkü yeni kanunun kabulile eski kadroların darlığından mütevellid zarurî bir vaziyeti gidermek ve hak sahiblerini mağdur etmemek düşünülmüştür.

III neü muvakkat madde :

Kanun lâyihasının kabulü tarihinden muteber olmak üzere halen bütçenin «D» cedvelinde mevcut 75 liralık 25 asistanlığın kaldırılması, tahsisatının da yeni tekliflerimizin istilzam ettiği fazlalığının bir kısmını karşılamak üzere 692 neı faslın 3 neü maddesine ilâvesi istenmiştir.

Yukarda tafsilen arzedilen esbabdan dolayı teklif olunan lâyihamın kanuniyet kesbetmesine müsaade buyrulması rica olunur.

Maliye vekilliğinin 20 - IV - 1939 tarihli ve Bütçe 131107/49/2307 sayılı tezkeresi suretidir

Başvekâlet yüksek makamma

Marif vekâletinden yüksek makamınıza sunulup Maliyeye havale buyurulan 24 - XII - 1938 tarihli ve 41032-3-4969 sayılı bağı tezkere ile iliği bulunan (2467 sayılı kanunda bazı tadilat yapılmasına dair olan) kanun lâyihası ve mucib sebepleri ile ekleri tedkik edildi.

Maarif vekâletince vekâletimle mutabık kalmamak suretile yeniden tanzim olunan lâyiha ile mucib sebepleri ve lâyihaya bağı cedveller ilişik olarak takdim kılınmıştır.

Mezkûr lâyiha ile 2467 sayılı kanuna bağı kadro cedvelinde yapılan değişiklik senevî 284, 496 lira fazla tahsisat itasını istilzam etmektedir.

Bu tahsisattan 5 722 lirası 1939 bütçe projesinin 692 ne faslının birinci maddesine konulmuştur. Geri kalan 278 724 liradan lâyihaya bağı «L» cedveline almarak mevkuft tutulan memuriyetlerin bir yıllık maaşları tenzil edildikten sonra bakiye 141 660 lira kalmaktadır.

Bu paranın 22 500 lirası teklif bütçesine bağı «D» cedvelinin Üniversite kısmındaki 75 lira ücretli 25 asistanlık kadrosunun bir yıllık ücret tutarı olup 692 ne faslın 4 ne maddesinden tenzil suretile 3 ne maddesine zammedileceğine göre bakryesinin de Maarif vekâleti 1939 bütçesi maaş ve ücret tertiblerinden yapılacak tasarruf ile temini mümkün görülmekte olduğundan ilişik lâyihamın iktisabı kanuniyet etmesinde vekâletimce mahzur görülmediğini arzeylerim.

Maliye vekili
Fuad Ağralı

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 72

Esas No. 1/104

3 - VII - 1939

Yüksek Reislięo

İstanbul Üniversitesinin umumî muvazeneyle alınmasına dair olan 2467 sayılı kanunda bazı değişiklik yapılması hakkında olup Başvekâletin 29 - IV - 1939 tarih ve 6/2188 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize verilmiş olmakla Maarif vekili Hasan Âli Yücel hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu :

Lâyiha, 2467 sayılı kanuna bağı cedvelin Üniversite tedris heyetine aid kısmında bazı değişiklik yapmak ve bu cedvele bazı memuriyetler ilâve eylemek ve tedris heyetinin yardımcıları olan asistanların haiz bulunacakları şartlara göre giriş derecelerini tesbit etmek ve bunların girişten sonraki vaziyetlerine aid hususların Maarif vekâletince tayin edileceğine dair hükümleri ihtiva etmek ve İktisad fakültesine idarî bir kadro temin eylemek üzere tanzim edilmiştir.

Mucib sebeplerin tedkikinden ve alınan şifahî izahattan Üniversitede istihdaf edilen tekâmülü temin maksadile lâyihamın hazırlandığı anlaşılması ve esas itibarile kabul edilmiştir.

Lâyihamın encümenimize vürudundan sonra tedkik ve kabul edilen 1939 bütçesinde (D) cedvelinde lâyihada mevzubahs olan tahsisata aid tashihat yapılmış ve yine lâyihamın icab ettiği tahsisat farkının 40 000 lirası da Üniversite maaşları tertibine konulmuş olmasına göre lâyihamın derpiş ettiği kadro tashihatının 1939 bütçe tahsisatına nisbetle açığını borem kanununun da istilzam eylediği tahsisat farkı hesaba katıldığı takdirde 70 000 liradan ibaret olduğu anlaşmıştır. Bu farkın kadrodaki tabii ve zarurî tasarruflarla karşılanabileceği anlaşılmasına ve Üniversitedeki profesörlük, döçetlik ve asistanlık

ğın hakikî ve ilmî bir meslek halinde teessüsü gayesile bu kadronun tadilen tertib edildiği anlaşılmasına mebni kadro olduğu gibi ve yine Hükümetçe teklif edilen kısmı (L) cedveline almak suretile aynen kabul edilmiştir.

Lâyihanın tanziminden sonra yukarıda arz edildiği veçhile 1939 bütçesi ve aynı zamanda Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki kanunlar çıkmış bulunduğundan bu lâyihada şekle aid bazı tadilât yapılması zarurî görülmüş ve lâyihanın asistanların hizmete alınış tarzına dair ikinci maddesi de yine barem kanunundaki esasları mahfuz tutacak şekilde yeniden yazılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere

Yüksek Reisliğe sunuldu.

Reis	Reis V.	M. M.
İsparta	Kayseri	Trabzon
Mükerrerem Ünsal	F. Baysal	Sırrı Day
Kâtib		
İstanbul	Çanakkale	Elâziğ
F. Öymen	R. Bulayırılı	M. F. Altay
İstanbul	Kastamonu	Kıklareli
G. Bahtiyar Köker	T. Çoşkan	B. Denker
Kıklareli	Konya	Kütahya
Ş. Ödül	R. Türel	A. Tiridoğlu
Malatya	Muş	Maraş
M. Öker	Ş. Ataman	M. Bozdoğan
Yozgad		
A. Sungur		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İstanbul Üniversitesinin umumî muvazeneye alınmasına dair olan 2467 sayılı kanunda bazı tadilât yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 2467 sayılı kanunun 5 nci maddesine bağlı (1) numaralı cedvelin (Edebiyat fakültesi) başlıklı kısmının sonuna ilişik «A» işaretli cedvel eklenmiş ve (Üniversite tedris heyeti) kısmı yerine ilişik «B» işaretli cedvel konulmuştur.

MADDE 2 — 2467 sayılı kanunun, 2928 sayılı kanunun 3 ncü maddesile tadil edilen 6 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

İstanbul Üniversitesindeki asistanlıklara menşe itibarile yalnız lisans derecesinde imtihan vermiş olanlar bidayeten 30, doktora yapmış olanlar bidayeten 35, Türkiyede bir fakülte veya yüksek mektebden mezun olup ta yabancı üniversiteden de ayrıca lisans derecesinde mezun olanlar bidayeten 35 lira ile tayin olunanlar. Bu maaşların tutarı ücret olarak da verilebilir.

Asistanlığa alınanlardan evvelce Devlet hizmetinde 30 liradan yukarı maaşa geçmiş olanlara asistanlık maaşının en yüksek derecesi olan 35 lira verilir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İstanbul Üniversitesinin Umumî muvazeneye alınmasına dair olan 2467 sayılı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun ikinci maddesine bağlı (1) sayılı cedveldeki Maarif vekâleti kadrosunun (Edebiyat fakültesi) başlığı altındaki kısmının sonuna bu kanuna bağlı (A) işaretli cedvel eklenmiş ve aynı cedvelin (Üniversite Tedris Heyeti) başlıklı kısmı yerine de bu kanuna bağlı (B) işaretli cedvel konulmuştur.

MADDE 2 — Bidayeten asistanlığa girenler hangi derecede olursa olsun bir yıl müddetle namzedlik devresi geçirirler. Namzedleri rektör tayin eder. Namzedlik devresini muvaffakiyetle bitirenlerin asaletleri vekillikçe tasdik olunur. Memurluktan asistanlığa geçenlerin namzedlik müddeti kıdemlerinin hesabında sayılır.

Asistanlarla Başasistanların intihab, kabul tayin, terfi ve infisal şekillerile istihdam müddetleri ve vazife ve memuriyetleri hakkındaki diğer hususlar Maarif vekillikince tesbit olunur.

Bu esaslar dairesinde, her hangi bir derecede muvaffakiyetsizliği sabit olanların tayinlerindeki usule tevfikan asistanlıklarına nihayet verilir. Bu gibilere açık maaş verilmaz.

Tıp fakültesinde klinik asistanlarına ihtisas

Asistanlarla, başasistan ve şeflerin intihab, kabul, tayin, terfi ve infisal şekillerile vazife ve memuriyetleri hakkındaki diğer hususlar Maarif vekilliğince tesbit olunur.

MUVAKKAT MADDE 1 — Bu kanuna bağlı (C) işaretli cedvelde derece, aded ve maaşları gösterilen memuriyetler 1939 malî yılı muvazenei umumiye kanununa bağlı «L» cedvelinde Maarif vekilliği kısmına ilâve edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2 — Halen başasistan unvanını haiz olup ta kadro darlığından dolayı asistanlık kadrosundan maaş veya ücret almakta olanlar başasistanlık mebde maaşı olan 40 liraya tayin olunurlar.

MUVAKKAT MADDE 3 — 1939 malî yılı bütçesinin «D» cedvelinde Maarif vekilliğinin İstanbul Üniversitesine aid asistanlar kısmındaki 75 lira ücretli 25 asistan bu cedvelden çıkarılmış ve (692) nci faslm (4) ncü maddesine mevzu tahsisatı aynı faslm (3) ncü maddesine ilâve olunmuştur.

MADDE 3 — Bu kanun 1 haziran 1939 tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Maarif vekilleri memurdur.

24 - IV - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>T. F. Silay</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>F. Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve G. İ. V. V.
<i>Yücel</i>		<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V. ve Na. V. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>		<i>M. Erkmen</i>
Mu. Mü.	Ti. V.	
<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Erçin</i>	

vesikası alınmaya kadar ücret verilir. Bunlardan aslî hizmete almanlar üçüncü sınıf asistanlığa tayin olunur.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanuna bağlı «C» işaretli cedvelde derece, adet ve maaşları gösterilen memurluklar 1939 malî yılı muvazenei umumiye kanununa bağlı «L» işaretli cedvel yerine kaim ve 3656 sayılı kanunun muvakkat 11 nci maddesine bağlı bulunan 3 sayılı cedvelin Maarif vekâleti kısmına eklenmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun 1 eylül 1939 tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Dördüncü madde aynen kabul.

Bütçe encümeninin deęiřtiriliřine bağlı cedveller

A - CEDVELİ

Derece	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş
<i>İktisad fakültesi</i>			
9	Dekan kâtib	1	40
10	Kalem âmiri	1	35
11	Kütübane memuru	1	30
12	Hesab memuru	1	25
13	Kâtib	2	20

B - CEDVELİ

Üniversite tedaris heyeti

2	Ordinaryüs profesör	7	125
3	» »	5	100
4	» »	16	90
5	Profesör	25	80
6	»	3	70
6	Lâboratuar řefi	2	70
6	Doęent	40	70
7	»	40	60
8	»	28	50
9	»	22	40
8	Teřrih prosektörü	1	50
7	Arapça lektörü	1	60
7	Başasistan	20	60
8	Birinci smrf asistan	25	50
9	İkinci » »	15	40
10	Üçüncü » »	75	35
11	Dördüncü smrf asistan	50	30

C - CEDVELİ

Tedaris heyeti

5	Profesör	7	80
7	Doęent	18	60
7	Başasistan	20	60
10	Üçüncü smrf asistan	20	35
11	Dördüncü smrf asistan	10	30